

věka a byli vděční, že se s ním mohli setkat. Velice často se věcný rozhovor o teoretickém díle Vladimíra Čermáka dostal do jiné roviny, do roviny osobní. Byli jím pohnuti, když na něj vzpomínali. Z tohoto důvodu jsem chtěl, aby v práci byly zahrnuty tyto osobní vzpomínky na velkou osobnost, aby nezůstaly jen v soukromí, ale dostaly se na veřejnost. V těchto chvílích osobních vzpomínek jsem cítil, že stojím u něčeho velkého, něčeho velice lidského, že jsem byl jakoby u jádra toho lidského. Zcela jistě právě toto bylo to největší, co jsem při psaní o dílu pana profesora Čermáka zažil.

Zdůraznit osobnost Vladimíra Čermáka jsem považoval za důležité i z toho důvodu, že naši zemi charakterizuje absence autorit, které by pomáhaly vidět lépe a ostřeji a které by pomáhaly rozlišovat, měly ono umění rozlišovat ve složitě realitě dnešního světa, jak to uměl právě profesor Čermák. Autoritou není někdo, kdo by potíral individualitu toho druhého tím, že by ho nutil, aby se mu podřídil, tj. aby zaujímal stanoviska, která domnělá autorita vyznává, či dodržoval pravidla, která mu nařizuje, ale autoritou je někdo, kdo otevírá druhým oči, pomáhá jim, aby věci uměli nazývat pravým jménem. Těchto lidí není v naší společnosti bohužel příliš mnoho, protože není snadné dobře se dívat, vidět části z hlediska celku a není snadné ani věci dobře interpretovat. A není také mnoho těch, kdo by to uměli předat ostatním.

Na Čermákovi je fascinující, že klíčem k jeho dílu je antropologie, že v jádru jeho pozornosti leží problém člověka. Člověk je podle Čermáka charakterizován třemi potřebami: potřebou identity, sociability a transcendence. Právě potřeba transcendence je hnacím impulzem člověka. Čermák říká, že nedostatek této potřeby zbavuje jedince imunity vůči totalitní nauce. Je varovně, že v dnešní apatické době do značné míry mizí právě ona snaha překračovat sebe samotného a podílet se na nekonečnosti a nepřetržitosti světového i společenského procesu. Doufám, že příklad člověka, který za sebou zanechal obrovské dílo a který byl velkým příkladem také díky svému osobnímu životu, nás povzbudí do všech těch drobných i větších bojů, které v každodennosti svádíme. Jedním z nejoriginálnějších Čermákových po-

jmů je *polémos* (svár), který podle něj znamená podílet se na pulzu života. A o to jde.

J. BAROS

* Vladimír Čermák: *člověk – filozof – soudce*. Nakl. MU, Brno, 2009.

Docent MUDr. Jaroslav Filkuka, CSc. – k nedožitým osmdesátinám

Doc. MUDr. Jaroslav Filkuka, CSc. patřil k těm, kteří ujmají-li se věci neuvažují, kolik tím získají cti. Naopak především uvažoval, je-li schopen věc učinit, kolik dobrého přinese svým bližním a jak přispěje a prospěje svému oboru systematickým studiem a soustředěnou prací. Všichni, kdo jsme měli možnost s doc. Filkukou společně pracovat a spolupracovat, jsme mimořádně oceňovali jeho šlechetnost, laskavé srdce a čistou mysl neschopnou postranního úmyslu. Svůj charakter osvědčil v dobách temných jako muž zásady – Horatiův *vir propositus*. Jeho ohleduplnost a neschopnost oplácet zlým mu činily život sice složitým, ale vnitřně citově bohatým. Je obdivuhodné, jak si ve vážných, složitých a nepřejících chvílích zachovával rozvahu a optimismus ve věci budoucí.

Byl vždy výtečný student, na gymnáziu a jako student medicíny. My pamětníci s uznáním vzpomínáme na příhodu, když Brno, Masarykovu Univerzitu a její Lékařskou fakultu navštívil prof. Sellye – rodák z Komárna, absolvent Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze, emigrant do Kanady, kde v Montrealu vynikl svými pracemi o stresu a kalcifylaxi. Bylo to v padesátých letech, v posluchárně I. chirurgické kliniky ve Fakultní nemocnici U Sv. Anny. Prof. Sellye přednášel na jednání Spolku brněnských lékařů. V diskusi po přednášce vyhledal a z auditoria vlastně vyvolal tehdy medika Filkuku, jehož práci o stresu znal, aby ho poznal a s ním diskutoval. Tato zanicenost a medicínská zvidavost provázela doc. Filkuku celý život.

Po popromočním „umístěnkovém“ pobytu na Slovensku a ročním působení v Anatomickém ústavu Lékařské fakulty v Olomouci se doc. Filkuka vrátil do Brna, na I. patologicko-anatomický ústav Lékařské fakulty Masarykovy univerzity, kterému zůstal po celý život věrný, do něhož se vždy po studijních pobytech vracel. Vyniknul řadou publikací zaměřených převážně experimentálně (morfometrie, histochemie, kvantitativní stanovení DNA, morfologie chromozomů). U nás prioritně zavedl speciální metodiky, kterými pronikavě zasáhl ve zkoumané problematice do vysvětlení formální a etiologické patogeneze. Byl autorem a spoluautorem monografií, mnohokrát se účastnil vědeckými sděleními na kongresech v zahraničí, u nás na forech Společnosti patologů, Biologické společnosti, Spolku lékařů a dalších. Jeho publikační činnost obsáhla celou šíři obecné, speciální a experimentální patologie, v neposlední řadě též historie medicíny. V posledních letech byla v centru jeho zájmu kardiopatologie a patologie transplantací. Nelze nezpomenout jeho zanícené pedagogické činnosti pro mediky všeobecného a stomatologického směru, jeho schopnosti

zevšeobecnění a přesných formulací, jeho dokonalých přednášek a neméně kvalitních skript.

Doc. Filkuka zemřel tragicky v roce 1990, po autohavárii, po čelném střetu s nákladním autem. Nedočkal se již jmenování profesorem, ani dalších uznání, která by tomuto skvělému, nekonjunkturálnímu a mimořádně nadanému lékaři, vysokoškolskému učiteli a vědeckému pracovníkovi jeho alma mater mimo vši pochybnost udělila.

B. HABANEC

Poznámka:

Na doc. Filkuku před dvěma lety vzpomínal v citlivém článku „Doba talentům nepřála“ prof. MUDr. Karel Dvořák, DrSc., uveřejněném v *Universitas* 2007/03, str. 57-59. Zmíněný článek je vyčerpávající, s podrobnostmi charakterizujícími nejen osobnost doc. Filkuky, ale současně i dobu nepřející lidem s obrovským nadáním, zanícenosti pro poznání bez podbízení ústřední moci, prostě lidem slušným a bezmocným proti násilí.

Michelangelo Pistoletto, **Hadrová Venuše** (Venere degli stracci), 1967